

ŠTUDIJA O VZPOSTAVITVI EVROPSKEGA ZDRUŽENJA ZA TERITORIALNO SODELOVANJE (ETZS) „KRAS - CARSO“

Projektna skupina: prof. dr. Rado Bohinc
izr. prof. dr. Aleksander Panjek
dr. Hrvoje Ratkajec

Univerza na Primorskem, Znanstveno - raziskovalno središče Koper

Naročnik: Občina Sežana, strateški projekt
KRAS - CARSO

April 2013

Študija o vzpostavitvi ETZS »KRAS-CARSO« je na voljo v elektronski obliki na spletni strani www.krascarso-carsokras.eu.

Dokument je nastal v okviru projekta KRAS-CARSO, ki je sofinanciran iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.

Vsebina dokumenta ne odraža nujno uradnega stališča Evropske unije. Za vsebino je odgovoren izključno avtor – Univerza na Primorskem, Znanstveno – raziskovalno središče Koper.

Projekt sofinanciran v okviru Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.
Progetto finanziato nell'ambito del Programma per la Cooperazione Transfrontaliera Italia-Slovenia 2007-2013, dal Fondo europeo di sviluppo regionale e dai fondi nazionali.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA GOSPODARSKI
RAZVOJ IN TEHNOLOGIJO

Ministero dell'Economia
e delle Finanze

cooperazione territoriale europea
programma per la cooperazione
transfrontaliera
Italia-Slovenia
evropsko teritorialno sodelovanje
program čezmejnega sodelovanja
Slovenija-Italija

Kazalo vsebine

I. KAJ JE EVROPSKO ZDRUŽENJE ZA TERITORIALNO SODELOVANJE (EZTS).....	6
1. Opredelitev	6
2. Pravna podlaga	6
3. Namen	7
4. Značilnosti	7
5. Posebnosti.....	8
6. Oblika	8
7. Naloge	9
8. Financiranje	9
9. Kaj sestavlja dober EZTS.....	9
II. PRVA ŠTUDIJA PRIMERA: EVROREGION TIROLSKA - JUŽNA TIROLSKA - TRENTINO (EUROPAREGION TIROL - SÜDTIROL - TRENTINO / EUREGIO TIROLO - ALTO ADIGE - TRENTINO)	10
1. Pomembni koraki v povezovanju.....	10
2. Alpska deklaracija (2001)	11
3. Skupna izjava (2009).....	11
4. Skupni urad v Bolzanu (2009).....	12
5. EZTS „Europaregion Tirol - Südtirol - Trentino / Euregio Tirolo - Alto Adige - Trentino“ (2011)	12
III. DRUGA ŠTUDIJA PRIMERA: ISTER - GRANUM EVROPSKO ZDRUŽENJE ZA TERITORIALNO SODELOVANJE D.O.O.	13
1. Pomembni koraki v povezovanju - skupni projekti.....	13
2. EZTS „Ister - Granum European Grouping for Territorial Cooperation Ltd“	14
3. Glavna področja sodelovanja.....	15
IV. TRETJA ŠTUDIJA PRIMERA: SKUPNA ČEZMEJNA BOLNIŠNICA Cerdanya (GROUPEMENT EUROPÉEN DE COOPÉRATION TERRITORIALE - HÔPITAL DE CERDAGNE, HOSPITAL DE LA CERDANYA).....	16
1. Skupna zgodovina	16
2. Trenutna situacija	16
3. Pomembni koraki v povezovanju.....	16
4. EZTS „Groupeement européen de coopération territoriale - Hôpital de Cerdagne, Hospital de la Cerdanya“	17
V. PRIMER EZTS „OBMOČJE OBČIN: COMUNE DI GORIZIA (I), MESTNA OBČINA NOVA GORICA (SLO) IN OBČINA ŠEMPETER-VRTOJBA (SLO)“ / GECT „TERRITORIO DEI COMUNI: COMUNE DI GORIZIA (I), MESTNA OBČINA NOVA GORICA (SLO) E OBČINA ŠEMPETER-VRTOJBA (SLO)“.....	18
1. Pomembni koraki v povezovanju.....	18

2.	EZTS „Območje občin: Comune di Gorizia (I), Mestna občina Nova Gorica (Slo) in Občina Šempeter-Vrtojba (Slo)“ / GECT „Territorio dei comuni: Comune di Gorizia (i), Mestna občina Nova Gorica (Slo) e Občina Šempeter-Vrtojba (Slo)“	19
VI.	UGOTOVITVE IZ ŠTUDIJ PRIMEROV, RELEVANTNE ZA EZTS „KRAS - CARSO“	19
1.	Skupna zgodovina	19
2.	Oblike sodelovanja: rast od spodaj navzgor!.....	19
3.	Področja sodelovanja.....	20
4.	Različni nivoji sodelovanja	20
5.	Evropsko sofinanciranje	20
VII.	PRIPOROČILA ZA KRAS - CARSO	21
1.	Skupna zgodovina	21
2.	Dosedanje oblike sodelovanja.....	21
3.	Odprta vprašanja glede vzpostavitve EZTS „KRAS - CARSO“.....	23
	SEZNAM VIROV	25
	PRILOGA 1: OSNUTEK KONVENCIJE EVROPSKEGA ZDRUŽENJA ZA TERITORIALNO SODELOVANJE (EZTS) „KRAS - CARSO“	27

Pričujoča študija je bila pripravljena v okviru projekta Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija - Italija 2007-2013 „KRAS - CARSO. Trajnostno upravljanje naravnih virov in teritorialna kohezija“, in sicer njegovega delovnega sklopa 3 (Skupno prostorsko planiranje), Aktivnost 3 (Ustanovitev EZTS na Krasu). Osrednji cilj te projektne aktivnosti je preveriti možnosti ustanovitve Evropskega združenja za teritorialno sodelovanje (EZTS) z namenom vzpostavitve stalne podpore čezmejnemu sodelovanju na Krasu.

V skladu s tem ciljem študija podaja splošni opis EZTS-ja in njegove značilnosti, ponuja pregled izbranih primerov dobrih praks (tri študije primera) ter na temelju ugotovitev iz študij primera in značilnosti slovensko-italijanskega čezmejnega območja Krasa predlaga priporočila glede vzpostavitve EZTS-ja na Krasu. Ključni namen študije je torej bil zbrati relevantne informacije o EZTS-ju, jih analizirati in na osnovi analize podati že omenjena priporočila, ki naj služijo kot izhodišče in podlaga za opredeljevanje do vprašanja vzpostavitve EZTS-ja na Krasu.

Študija je sestavljena iz poglavja s splošnimi informacijami o EZTS-ju, poglavij s študijami primerov, poglavij z ugotovitvami in priporočili ter seznama virov. Tako so v prvem poglavju predstavljeni koncept in značilnosti EZTS-ja. Informacije so zbrane iz uradnih dokumentov in služb EU za programe evropskega teritorialnega sodelovanja (INTERACT, Committee of the Regions). V drugem, tretjem in četrtem poglavju so predstavljene tri študije primera EZTS-ja, in sicer Evroregija Tirolska - Južna Tirolska/Alto Adige - Trentino (Italija - Avstrija), Ister Granum EZTS d.o.o. (Madžarska - Slovaška) in Skupna čezmejna bolnišnica Cerdanya (Francija - Španija). Informacije so prav tako zbrane iz službenih dokumentov in opisov na spletnih straneh omenjenih EZTS-jev. Osrednji namen te predstavitve je ponuditi takšne primere dobrih praks, ki bi jih lahko upoštevali pri vzpostavljanju EZTS-ja na Krasu. Kriteriji izbora obravnavanih primerov so ponazoritev različnih administrativnih nivojev sodelujočih partnerjev in različne možne vsebinske razsežnosti EZTS-ja. Izbrane študije primera predstavljajo različne ravni sodelovanja, od lokalne do nacionalne, različna področja sodelovanja, ki so lahko bolj ožje ali bolj širše definirana, ter različno zgodovino nastanka EZTS-jev, in sicer od oblikovanja EZTS-ja z ožjim, specifičnim namenom (bolnišnica Cerdanya), preko vzpostavitve EZTS-ja na podlagi skupnih projektov (Ister-Granum) do ustanovitve EZTS-ja kot rezultata dolgoletnega sodelovanja, usklajevanja in oblikovanja strategij ter sporazumov (Evroregija). V petem poglavju je krajša predstavitev primera EZTS-ja, ki so ga ustanovile Občina Gorica, Mestna občina Nova Gorica in Občina Šempeter-Vrtojba (Slovenija-Italija) in ki je EZTS z najdaljšim delovanjem na območju Slovenije. Ugotovitve iz omenjenih študij primera so predstavljene v šestem poglavju, v sedmem pa so podana priporočila glede potencialnega EZTS-ja na Krasu v smislu opredelitve ravni sodelovanja, področij sodelovanja, skupnega partnerstva, strategij razvoja in dolgoročnega načrtovanja.

Študija vključuje tudi štiri priloge. Priloga 1 je osnutek konvencije EZTS „KRAS - CARSO“, pri čemer je kot vzorec bila uporabljena konvencija EZTS, ki so ga ustanovile Občina Gorica, Mestna občina Nova Gorica in Občina Šempeter-Vrtojba, priloga 2 je konvencija in statut EZTS Evroregija Tirolska - Južna Tirolska/Alto Adige - Trentino, priloga 3 konvencija in statut Ister Granum EZTS d.o.o., priloga 4 pa konvencija in statut EZTS Območje občin: Comune di Gorizia, Mestna občina Nova Gorica in Občina Šempeter-Vrtojba.

K oblikovanju statuta morebitnega EZTS „KRAS - CARSO“ bo mogoče pristopiti na podlagi opredelitev in smernic naročnika oz. potencialnih članov omenjenega EZTS.

I. KAJ JE EVROPSKO ZDRUŽENJE ZA TERITORIALNO SODELOVANJE (EZTS)

1. Opredelitev

- ◆ EZTS je nov pravni instrument, ki teritorialnim oblastem iz različnih držav Evropske unije (EU) omogoča ustanavljanje „skupin za sodelovanje“ s pravno osebnostjo, ki lahko deluje v imenu in za račun svojih članov. Z EZTS-jem želi Evropska komisija poenotiti pravne okvire za sodelovanje, ki so sedaj zaradi razlik med pravnimi sistemi, v katerih delujejo čezmejni partnerji, ovira za uspešno čezmejno sodelovanje
- ◆ Z vzpostavitvijo enotnega pravnega okvira se je želelo preseči doslej obstoječe velikanske ovire, s katerimi so se soočale zlasti regionalne in lokalne oblasti pri uresničevanju in upravljanju ukrepov teritorialnega sodelovanja v kontekstu različnih nacionalnih zakonodaj in postopkov. EZTS tako namerava postati nov instrument, ki bo odprl „novo dimenzijo“ sodelovanja med subjekti, pripadajočimi različnim institucionalnim ravnam.
- ◆ EZTS se razlikuje od doslej poznanih mehanizmov sodelovanja na ravni Unije, saj omogoča:
 - široko partnerstvo, ki vključuje tudi same države članice;
 - razširjeno področje dejavnosti, saj pokriva celotno lestvico sodelovanja: čezmejno, medregionalno in transnacionalno;
 - cilj, ki ga je mogoče prilagoditi vsem vrstam sodelovanja in dejavnostim, namenjenim „poenostavitvi in pospeševanju teritorialnega sodelovanja za krepitev ekonomske in socialne kohezije“;
 - realna možnost ukrepanja: glede na to, da ima pravno sposobnost, lahko zaposluje osebje, sklepa pogodbe, razpisuje natečaje, vodi skupni proračune za uresničitev nalog, ki so mu jih zaupali njegovi člani.

2. Pravna podlaga

- ◆ Uredba Republike Slovenije o ustanavljanju evropskega združenja za teritorialno sodelovanje (Uradni list RS, št. 31/2008 z dne 28. marca 2008, str. 2920);
- ◆ Zakon Republike Italije št. 88/2009 z dne 7. julija 2009 (Določila o izpolnjevanju obveznosti za članstvo Republike Italije v Evropskih skupnostih) - členi 46, 47 in 48 se posebej nanašajo na izvajanje Uredbe (ES) št. 1082/2006 (Gazzetta ufficiale della Repubblica št. 161 z dne 14. julija 2009);
- ◆ Lisbonska pogodba o delovanju Evropske unije (17. december 2007): pogodba izraža potrebo po posvetitvi posebne pozornosti čezmejnemu območju, pri čemer izpostavlja ekonomsko, socialno in teritorialno kohezijo, in daje temelj za oblikovanje novih pravnih mehanizmov na evropski ravni za krepitev čezmejnega sodelovanja;
- ◆ Uredba (ES) št. 1082/2006 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. julija 2006 o ustanovitvi evropskega združenja za teritorialno sodelovanje (EZTS);
- ◆ Uredba (ES) št. 1083/2006 z dne 11. julija 2006 o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu in Kohezijskem skladu in razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1260/1999;
- ◆ Uredba (ES) št. 1081/2006 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. julija 2006

Evropskem socialnem skladu (ESS) in razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1784/1999;

- ◆ Uredba (ES) št. 1080/2006 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. julija 2006 o Evropskem skladu za regionalni razvoj (ESRR) in razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1783/1999;
- ◆ Evropska okvirna konvencija o čezmejnem sodelovanju teritorialnih skupnosti ali oblasti (t. i. Madridska konvencija) (21. maj 1980).

3. Namen

- ◆ 1. člen Uredbe ES (1082/2006): „Cilj EZTS je poenostaviti in pospeševati čezmejno, transnacionalno in/ali medregionalno sodelovanje med svojimi člani, njegov namen pa je tudi krepitev ekonomske in socialne kohezije“;
- ◆ Teritorialno sodelovanje je lahko med različnimi področji in partnerji v EU (lahko samo na enem področju oz. z enim namenom ali pokriva več dejavnosti) in sicer kot povezava med državnimi (nacionalnimi), regionalnimi in lokalnimi ravni;
- ◆ Področja dejavnosti, ki jih lahko pokriva EZTS so gospodarska rast in zaposlovanje, izobraževanje, kultura, dediščina, turizem, okolje, zdravje, javni transport in administracija.

4. Značilnosti

- ◆ EZTS ima pravno osebnost. EZTS ima v vsaki državi članici kar najširšo pravno sposobnost, ki jo pravnim osebam priznava nacionalna zakonodaja te države članice. Zlasti lahko pridobiva premičnine in nepremičnine ter z njimi razpolaga, zaposluje osebe ter je lahko stranka v pravnih postopkih;
- ◆ Članice EZTS so lahko države članice, nacionalne ustanove, regionalne ustanove, lokalne ustanove, osebe javnega prava (v smislu drugega pododstavka devetega odstavka 1. člena Direktive 2004/18/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 31. marca 2004 o usklajevanju postopkov za oddajo javnih naročil gradenj, blaga in storitev), že obstoječa združenja med zgoraj navedenimi subjekti;
- ◆ EZTS sestavljajo člani, locirani na ozemlju vsaj dveh držav članic EU. Možna je tudi vključitev članov iz držav nečlanic EU, če zakonodaja države nečlanice to dopušča. Odločitev o ustanovitvi EZTS se sprejme na pobudo njegovih predlaganih članov. Vsak izmed njih uradno obvesti državo članico, po zakonodaji katere je bil ustanovljen, o namenu sodelovanja v EZTS in ji pošlje izvod konvencije in statuta;
- ◆ Konvencijo in statut sprejmejo člani EZTS. Naloge združenja so določene v konvenciji, podrobnejša operativna določila pa v statutu. EZTS ima ime in uradni naslov, obseg ozemlja, kjer bo združenje delovalo, cilje in naloge (opredeljene v skladu s cilji in nalogami, ki jih po Uredbi ES št. 1082/2006 lahko ima EZTS), seznam članov, pravo, ki se bo uporabljalo v zvezi z EZTS, določila v povezavi s finančnim nadzorom ter postopek za spremembo konvencije;
- ◆ Statut in njegove kasnejše spremembe se registrirajo in/ali objavijo v skladu z veljavno nacionalno zakonodajo države članice, v kateri ima EZTS registrirani sedež. EZTS dobi status pravne osebe na dan registracije ali objave, kar se zgodi prej. Člani obvestijo zadevne države članice in Odbor regij o konvenciji ter registraciji in/ali objavi statuta;
- ◆ EZTS zagotovi, da se v desetih delovnih dneh od dneva registracije in/ali objave statuta Uradu za uradne publikacije Evropskih skupnosti pošlje prošnja za objavo obvestila o ustanovitvi EZTS v Uradnem listu Evropske unije s podatki o imenu, ciljih, članih ter registriranem sedežu;

- ◆ Subjekt, ki želi biti član EZTS, mora od države, pod katero zakonodajo spada, dobiti privoljenje. Tudi vsaka sprememba konvencije ter večja sprememba statuta mora biti javljena državi, ki jo mora potrditi;
- ◆ EZTS ima vsaj naslednja upravljavska organa: *a) skupščino*, ki jo sestavljajo predstavniki njegovih članov; *b) direktorja*, ki predstavlja EZTS in nastopa v njegovem imenu. Statut lahko predvidi dodatne upravljavske organe z jasno opredeljenimi pristojnostmi.
- ◆ EZTS je odgovorno za dejanja svojih upravljavskih organov nasproti tretjim osebam, tudi če se takšna dejanja ne uvrščajo med naloge EZTS.

5. Posebnosti

- ◆ Je eno od možnih orodij!
- ◆ Ne nadomešča obstoječih načinov administriranja prostora!
- ◆ Je edini priznani instrument na ravni EU za potrebe teritorialnega sodelovanja!
- ◆ EZTS omogoča sodelovanje organizacij različnih tipov. Sestavljajo ga namreč lahko tako regionalni kot lokalni organi, pa tudi države članice in osebe javnega prava. Velika ovira pri nekaterih oblikah teritorialnega sodelovanja je namreč bila nezmožnost povezovanja organizacij različnih tipov, na primer regij z občinami.
- ◆ Razpolaga z enotno upravljavsko strukturo z namenom dolgotrajnega delovanja (osebje, proračun, izvaja javna naročila);
- ◆ S pomožno infrastrukturo (osebje, pisarna) je EZTS pripravljen na prijavljanje na razpise za sredstva EU;
- ◆ Ustanovitev EZTS omogoča organom, ki želijo v njem sodelovati pri programih Skupnosti (npr., Interreg, Evropski sklad za regionalni razvoj), da svojo dejavnost usklajujejo na bolj stabilni pravni podlagi (že oblikovano in formalizirano partnerstvo);
- ◆ EZTS ima že od same registracije pravno sposobnost za sklenitev pogodbe z Evropsko komisijo za namene pridobivanja finančnih sredstev;
- ◆ Pri pogajanjih za sklenitev pogodb o evropskih programih je položaj EZTS veliko boljši kot v primeru posamičnih partnerjev, vendar EZTS ne pomeni že avtomatične upravičenosti do EU sredstev!
- ◆ Gradi na že obstoječem sodelovanju in povezovanju med člani; nujnost predhodnega in dolgoročnega skupnega sodelovanja!
- ◆ Dosedanje izkušnje EZTS-jev: trenutno 28 združenj, večinoma bilateralnih, s fokusom na upravljanju skupnega ozemlja oz. razvoja čezmejnega območja, temeljijo na že obstoječih oblikah čezmejnega sodelovanja, delujejo brez ali z omejenim EU financiranjem, imajo dolgi ali neomejeni rok trajanja, v povprečju vključujejo okoli 25 partnerjev in imajo več upravljavskih organov.

6. Oblika

- ◆ EZTS pozna več modelov: trije modeli, pri katerih EZTS izvaja teritorialno sodelovanje s sredstvi EU (npr., programi evropskega teritorialnega sodelovanja; upravlja sofinancirane projekte v okviru programov iz Strukturnih skladov; aktivnosti, financirane iz drugih EU sredstev) in en model, kjer EZTS izvaja teritorialno sodelovanje brez EU financiranja;
- ◆ Pravna organizacijska oblika EZTS-ja je določena z zakonodajo države članice, kjer

ima EZTS sedež. Tako je lahko pravna oseba zasebnega ali javnega prava.

7. Naloge

- ◆ 7. člen Uredbe ES št. 1082/2006, 1. točka: „EZTS opravlja naloge, ki mu jih v skladu s to uredbo dodelijo njegovi člani. Njegove naloge so opredeljene v konvenciji...” (pa tudi v statutu, ker ta povzema iz konvencije);
- ◆ 7. člen Uredbe ES št. 1082/2006, 2. točka: „EZTS deluje v okviru nalog, ki so mu bile dodeljene, le-te pa so omejene na poenostavitev in pospeševanje teritorialnega sodelovanja za krepitev gospodarske in socialne kohezije ter jih določijo njegovi člani na podlagi dejstva, da so vse naloge v okviru pristojnosti vsakega člana v skladu z njegovo nacionalno zakonodajo.“;
- ◆ 7. člen Uredbe ES št. 1082/2006, 3. točka: „Natančneje so naloge EZTS omejene predvsem na izvajanje programov teritorialnega sodelovanja ali projektov, ki jih sofinancira Skupnost v okviru Evropskega sklada za regionalni razvoj, Evropskega socialnega sklada in/ali Kohezijskega sklada.“;
- ◆ ETZS lahko izvajajo druge posebne ukrepe teritorialnega sodelovanja med svojimi člani in v okviru poenostavitve in pospeševanja čezmejnega, transnacionalnega in/ali medregionalnega sodelovanja med svojimi člani z namenom krepitev ekonomske in socialne kohezije, vendar brez finančnega prispevka Unije;
- ◆ Namen je izvajati oblike teritorialnega sodelovanja, ki se lahko financirajo s projekti EU in ki predstavljajo dodatni vir dohodka.

8. Financiranje

- ◆ Dejavnosti, ki jih izvaja EZTS, lahko sofinancira Evropska skupnost v okviru Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR), Evropskega socialnega sklada (ESS) oziroma Kohezijskega sklada. Združenje mora imeti na podlagi Uredbe samostojen proračun in možnost, da svoje programe teritorialnega sodelovanja izvaja s finančnim prispevkom Skupnosti ali brez njega;
- ◆ *Viri financiranja:* lastni proračun (11. člen Uredbe ES), EU sredstva iz omenjenih skladov, garancije, posojila, zasebni prispevki;
- ◆ Večina EZTS ni nastala s financiranjem EU! To pomeni, da razpolagajo z lastnimi operativnimi sredstvi, ki zagotavljajo njihovo delovanje;
- ◆ Večina EZTS-jev ima enoten proračun, ki temelji na prispevkih članov glede na število prebivalcev
- ◆ V skladu s svojo pravno osebnostjo, elementi finančnega nadzora, knjigovodstva, javnih naročil in nelikvidnosti morajo biti v skladu z zakonodajo države, v kateri ima EZTS sedež.

9. Kaj sestavlja dober EZTS

- ◆ Jasni skupni cilji, interesi;
- ◆ Skupna strategija;
- ◆ Namen in sposobnost financiranja;
- ◆ Močno, utemeljeno partnerstvo (skupne, dobro uravnovešene kompetence);
- ◆ Profesionalni menedžment;
- ◆ Dolgoročni strateški pristop;

- ◆ Skromnost in trdo delo.

II. PRVA ŠTUDIJA PRIMERA: EVROREGIJA TIROLSKA - JUŽNA TIROLSKA - TRENTINO (EUROPAREGION TIROL - SÜDTIROL - TRENTINO / EUREGIO TIROLO - ALTO ADIGE - TRENTINO)

- ◆ Dolga skupna zgodovina (do prve svetovne vojne je to območje del avstro-ogrske dežele Tirolske) oz. močno skupno zaledje;
- ◆ Močna tradicija administrativne avtonomije.

1. Pomembni koraki v povezovanju

- ◆ *Madridska konvencija (1980)*: konvencija glede meddržavnega sodelovanja na ravni regionalnega povezovanja; od tam tudi oblika „Evroregija“ - sodelovanje med regijami v Evropi;
- ◆ *Leto 1991-1994*: skupna srečanja pokrajinskih svetov („Consiglio provinciale“) dežele Tirolske in provinc Južne Tirolske/Alto Adige ter Trentina;
- ◆ *1993 (1995)*: državni sporazum med Avstrijo in Italijo glede meddržavnega sodelovanja regionalnih administrativnih organov;
- ◆ *1994*: skupno srečanje pokrajinskih svetov dežele Tirolske in province Južne Tirolske: dogovor o oblikovanju „Regione Europea del Tirolo / Europaregion Tirol“, ki naj predstavlja okvir znotraj katerega se razvija čezmejno sodelovanje med Tirolsko, Alto Adige in Trentinom;
- ◆ *1995*: odprtje skupnega urada treh regij za povezovanje z Evropsko unijo v Bruslju;
- ◆ *1996-2000*: skupna srečanja pokrajinskih svetov Tirolske, Južne Tirolske in Trentina (5 srečanj);
- ◆ *1998*: dogovor o čezmejnem sodelovanju v okviru Evroregije med Avtonomno provinco Bozen/Alto Adige, avtonomno provinco Trentino in deželo Tirolsko, ki gradi na temeljih avstrijsko-italijanskega sporazuma o meddržavnem sodelovanju, in sicer s pomočjo oblikovanja pogojev za čezmejno sodelovanje regionalnih institucij (odobrijo vsi trije pokrajinski sveti);
- ◆ *2000*: sodelovanje na razstavi "Expo 2000" v Hannovru s skupno stojnico „Euregio Tirolo, Alto Adige-Südtirol, Trentino“;
- ◆ *2001*: oblikovanje in predstavitev Alpske deklaracije (podpišejo in predstavijo jo predsedniki pokrajinskih svetov);
- ◆ *2002*: podpis memoranduma o nameri s strani Univerz v Innsbrucku, Boznu in Trentu o oblikovanju novega skupnega univerzitetnega mehanizma: "The Bolzano, Innsbruck, Trento Joint School for Information Technology" (BIT-SCHOOL);
- ◆ *2002-2009*: skupna srečanja pokrajinskih svetov dežele Tirolske in provinc Južne Tirolske ter Trentina (5 srečanj);
- ◆ *2009*: Skupna izjava ob priložnosti delovnega srečanja pokrajinskih svetov Tirolske, Južne Tirolske in Trentina;
- ◆ *2009*: otvoritev skupnega urada Evroregije v Boznu;
- ◆ *14.6.2011*: ustanovitev EZTS „Europaregion Tirol - Südtirol - Trentino / Euregio Tirolo - Alto Adige - Trentino“;
- ◆ *14.6.2011*: na istem srečanju pokrajinskih svetov, kjer je bila sprejeta odločitev o

ustanovitvi EZTS, se oblikuje tudi dokument s priporočili glede prioritet, na katere se s svojimi ukrepi in projekti lahko usmeri EZTS v prvi fazi delovanja; ta priporočila se navezujejo na področja iz Skupne izjave in so v obliki kratkih vsebinskih osnutkov ukrepov in/ali projektov (še 24 posebnih dokumentov, vsak s svojega področja);

- ◆ 13.11.2011: prvo srečanje predsedstva in skupščine EZTS;
- ◆ 1.12.2012: začetek prvega leta delovanja EZTS (19 projektov);
- ◆ 2.5. in 4.9.2012: dva srečanja predsedstva EZTS, podpis protokola o nameri „Green technologies“ in odobritev programa dela za leto 2013;
- ◆ 20.11.2012: četrto srečanje predsedstva EZTS in drugo srečanje skupščine EZTS; predstavitev knjige o zgodovini Evroregije „Tirolo Alto Adige Trentino. Uno sguardo storico“.

2. Alpska deklaracija (2001)

- ◆ Oblikovanje ciljev in ukrepov na področjih kmetijstva in gozdarstva, varstva narave in turizma, razvoja podjetništva, transporta, izobraževanja in kulture v smislu kombiniranja politik razvoja z varovanjem alpskega prostora; velja načelo subsidiarnosti - pomemben korak k večjemu sodelovanju vseh treh regij znotraj Evroregije;
- ◆ Tri regije se obvežejo na konkretno sodelovanje pri realizaciji ciljev in ukrepov, pri čemer bodo poskušale izkoristiti priložnosti za evropsko sofinanciranje, še posebej iniciative Interreg III;
- ◆ Razvijanje medregionalnega in mednarodnega sodelovanja preko oblikovanja projektov (na primer na področju transporta se bo oblikoval tehnološki center, ki bo težil k oblikovanju medregionalne in mednarodne transportne mreže na območju treh regij);
- ◆ Promocija sodelovanja med umetniki in kulturniki preko organiziranja razstav - dogovor o pripravi „Mostra interregionale dell'Euregio“, ki jo organizira vsaka regija (prva je bila leta 2005 na Tirolskem, druga leta 2007 v Trentinu in tretja leta 2009 na Južnem Tirolskem).

3. Skupna izjava (2009)

- ◆ Temelji na Alpski deklaraciji, kjer so že predstavljeni cilji in področja sodelovanja, in jo nadgrajuje z izdelavo že konkretnih ukrepov in načel v smislu vzpostavljanja bolj trajnih oblik sodelovanja;
- ◆ Temelji na Madridski konvenciji in avstrijsko-italijanskem sporazumu;
- ◆ Temelji na Uredbi ES št. 1082/2006 o ustanovitvi EZTS, ki bi lahko postal pomemben operativni instrument za podporo in konkretizacijo že začetega procesa povezovanja (kohezije) treh regij
- ◆ Težnja k oblikovanju form trajnejšega sodelovanja zahteva definiranje skupnih prioritetenih aktivnosti na posameznih področjih, s konstantnim preverjanjem stanja in učinkov teh dejavnosti - definirati skupne organizacijske in operative inštrumente, primerne za realizacijo teh aktivnosti;
- ◆ Definiranje procedur za skupno zastopanje treh regij preko Evroregije na ravni Evropske unije - promocija prioritet Evroregije in načrti glede pridobivanja sredstev sofinanciranja;
- ◆ *Iniciativa na področju izobraževanja*: podpora sodelovanju med šolami (izobraževanje in izpopolnjevanje pedagoškega osebja), spodbujanje čezmejne izmenjave študentov

znotraj Evroregije;

- ◆ *Iniciative na področju kulture*: podpora skupnim čezmejnimi razstavam (oblikovanje delovne skupine, ki naj izdela tematske predloge), promocija sodelovanja med muzeji in oblikovanje skupnega digitalnega kulturnega koledarja, kjer so zabeleženi vsi kulturni dogodki v Evroregiji;
- ◆ *Iniciative na področju energije*: podpora skupnim energetske projekti (integracija električnim omrežij in vodov na ravni Evroregije);
- ◆ *Iniciative na področju prometa*: podpora orientaciji k trajnostnemu razvoju (Green Corridor Brenner), čezmejno sodelovanje na področju varnosti na cestah;
- ◆ *Iniciative na področju okolja*: organizacija in realizacija skupnih konferenc glede podnebja (s primarnim namenom izmenjave informacij in izboljšanja koordinacije ukrepov), sodelovanje in skupno upravljanje glede delovanja rjavega medveda;
- ◆ *Iniciative na področju raziskav in inovacij*: „Research Alliance Euregio“ ima namen okrepiti polje znanosti, raziskav in inovacij med tremi regijami (skupna katedra za regionalno ekonomijo, raziskovalni sklad za skupne projekte, okrepitev sodelovanja med tremi razvojnimi centri), podpora raziskovanju regionalne zgodovine, oblikovanje standardov in baze podatkov o energijskih stavbah;
- ◆ *Iniciative na področju ekonomije*: skupna promocija Evroregije (javne predstavitve), podpora trajnostnemu razvoju.

4. Skupni urad v Bolzanu (2009)

Ustanovljen kot simbol oz. dokaz visoke stopnje sodelovanja in kot osrednja točka za sodelovanje in skupne dejavnosti. Ključne funkcije:

- ◆ Implementacija in podpora izpeljavi in zaključevanju različnih iniciativ znotraj Evroregije. V ta namen vrši redno evalvacijo projektov in o njih poroča pokrajinskim svetom;
- ◆ Svetuje pokrajinskim svetom, pokriva vsa vprašanja glede Evroregije, konstantna izmenjava informacij z uradom Evroregije v Bruslju;
- ◆ Platforma znotraj Evroregije za promocijo in podporo stikom na različnih ravneh, povezuje skupaj potencialne projektne partnerje.

5. EZTS „Europaregion Tirol - Südtirol - Trentino / Euregio Tirolo - Alto Adige - Trentino“ (2011)

- ◆ V preambuli se navezuje na Uredbo ES št. 1082/2006, italijanski zakon št. 88/2009, Skupno izjavo iz leta 2009, na skupno zasedanje pokrajinskih svetov treh regij, kjer je bilo odločeno, da se naredi študija o izvedljivosti ustanovitve EZTS-ja in z zavedanjem, da je EZTS pomemben operativni instrument za podporo in konkretizacijo že začetega procesa povezovanja (kohezije) treh regij;
- ◆ Člani: vse tri regije;
- ◆ Sedež: v Bolzanu, lahko ima operativne sedeže tudi drugje; pri interpretiranju in uveljavljanju konvencije velja italijanska zakonodaja;
- ◆ Obseg: na teritoriju članic;
- ◆ Oblika in cilji: izpeljane iz 1. člena Uredbe ES ter ciljev, opredeljenimi v Alpski deklaraciji;
- ◆ Naloge: izpeljane iz 7. člena Uredbe ES;

- ◆ *Posebni projekti:* v skladu s cilji in nalogami so bolj natančno opredeljeni posebni projekti, ki so dejansko iniciative iz Skupne izjave;
- ◆ *Trajanje:* 15 let, lahko se podaljša;
- ◆ *Jezik:* italijanščina in nemščina.

III. DRUGA ŠTUDIJA PRIMERA: ISTER - GRANUM EVROPSKO ZDRUŽENJE ZA TERITORIALNO SODELOVANJE D.O.O.

- ◆ Skupna zgodovina mesta Esztergom na Madžarskem in sosednjega mesta Štúrovo na Slovaškem - oba sta del Madžarskega dela Avstro-Ogrske do 1919;
- ◆ Povezuje ju most čez Donavo: zgrajen leta 1895, uničen 1944, obnovljen 2001 - po vstopu obeh držav v Schengen (2007) je opaziti močno rast potniškega in avtomobilskega prometa preko mostu - eden od najbolj aktivnih državnih prehodov med Madžarsko in Slovaško.

1. Pomembni koraki v povezovanju - skupni projekti¹

- ◆ *Leto 2000:* obmejni mikroregiji, ki obsegata 33 naselij/lokalnih skupnosti, skleneta dogovor o sodelovanju; tudi podpis pisma o nameri;
- ◆ *Leto 2003:* nastanek Evroregije Ister-Granum (sestavlja 100 lokalnih skupnosti). Uporabljeno je latinsko ime za Donavo in za reko Hron oz. Garam, v smislu reference na skupno evropsko dediščino;
- ◆ *Leto 2002/2003:* *Projekt okrepitve regionalne civilne sfere:* naslov projekta je „Strengthening the NGO’s in the Ister-Granum Cross Border region“. Namen projekta je bil okrepiti sodelovanje med nevladnimi organizacijami na obeh straneh meje, ki je posredni pokazatelj razvoja Evroregije. V okviru projekta so organizirali tečaje za NGO, oblikovali civilni katalog (v madžarskem, slovaškem in angleškem jeziku) ter izdali prve številke dvojezičnega regionalnega civilnega časopisa;
- ◆ *Leto 2003/2004:* *Projekt informacijskih tabel:* naslov projekta je „The establishment of information map signs and reference signs in Esztergom“. V okviru projekta so po mestu postavili informacijske table z zemljevidi, ki kažejo na turistične znamenitosti tako mesta kot Evroregije;
- ◆ *Leto 2003/2004:* *Projekt regionalnega ekonomskega spletnega mesta:* naslov projekta je „The establishment of a regional economic electronic portal“. Namen projekta je vzpostavitev spletnega ekonomskega portala Evroregije, ki ponuja storitve približno 20.000 podjetjem v regiji. Gre za izboljšanje pretoka informacij in poslovnih stikov med podjetji na obeh straneh meje;
- ◆ *Leto 2005/2006:* *Projekt javnega spletnega mesta Evroregije:* naslov projekta je „Lánc-híd (Chain-Bridge). The development of the Civil Portal of the Ister-Granum Euroregion“. Namen projekta je vzpostavitev spletnega mesta, ki omogoča večjo interakcijo in izmenjavo informacij med civilnimi organizacijami znotraj Evroregije;
- ◆ *Leto 2005/2006:* *raziskava o povezovanju javnih organizacij znotraj Evroregije:* naslov projekta je „Civil organisations and their connections in the Ister-Granum Euroregion“. V okviru projekta je bila izvedena študija o neprofitnih organizacijah, ki delujejo na lokalni ravni znotraj Evroregije in o možnostih za nove oblike integracije;
- ◆ *Leto 2005:* *Študija o izvedljivosti Ister-Granum logistično-podjetniškega pasu:* naslov

¹ Od obnove mostu (2001) do danes (2012) so bili realizirani skupni projekti v višini 1.3 milijona evrov.

projekta je „Ister-Granum Enterprise-Logistics Belt. Drawing up of operational feasibility studies“, financiran v okviru Phare CBC programa, vrednost je 35.216.500,000 HUF (okoli 118.000,000 EUR). V okviru projekta sta bili narejeni študiji o izvedljivosti logistično-podjetniškega pasu (zastavljenih že 10 projektov) in o novem mostu med Esztergomom in Šturovim. Namen projekta je bil položiti osnove bodoče skupne logistične infrastrukture Evroregije kot tudi novega mostu čez Donavo, ki bo bistveno določal bodoči razvoj regije;

- ◆ *Leto 2005: predstavitev regijskega razvojnega plana pred Evropskim parlamentom v Bruslju;*
- ◆ *Leto 2005: Projekt ribjih „lestev“ na reki Ipoly: naslov projekta je „The development of an ecological corridor on the River Ipoly in the area of Kiskeszi (Malé Kosihy) and Ipolyszakállos (Ipelsky Sokolec) (Fish ladder on the River Ipoly)“, financiran v okviru Interreg IIIA programa, vrednost je 193.880.000,000 HUF (približno 650.000,000 EUR). V okviru projekta je načrtovana izgradnja ribjih „lestev“ pri dveh jezovih (Ipolytölgyes in Ipolyszakállos), ki omogočajo ribje migracije ter študija o razvoju eko-turizma;*
- ◆ *Leto 2006/2007: Projekt mostu čez reko Ipoly: naslov projekta je „Bridges over the River Ipoly“, financiran v okviru Interreg IIIA programa, vrednost je 44.200.000,000 HUF (približno 148.000,000 EUR). V okviru projekta so bili izdelani načrti za Helemba-Ipolydamásd in Vámosmikola-Polypásztó Ipoly mostova ter načrti za obnovo dostopov. Namen projekta je začetek integracije obeh pasov reke Ipoly.*
- ◆ *Leto 2006-2008: Projekt KOMP- Cultural, educational, multiethnic programme (financiran v okviru INTERREG IIIA);*
- ◆ *Leto 2008-2009: Projekt Without Borders: Development of a service providing system for the NGO's of the euroregion (financiran s skladom EEA/Norwegian Financial Mechanism, Hungary);*
- ◆ *6.5.2008: ustanovitev EZTS Ister-Granum (registracija končana 29.11.2008).*
- ◆ *Leto 2008-2010: Projekt Expertising Governance for Transfrontier Conurbations, izveden v okviru evropskega URBACT II programa (European Programme for Sustainable Urban Development). Sodeluje 6 partnerjev, poleg EZTS Ister-Granum tudi Eurocidade Chaver-Verín (PT/ES), Frankfurt (Oder)-Slubice conurbation (DE/PL), Eurodistrict Strasbourg-Ortenau (F/DE), Trinationaler Eurodistrict Basel (CH/DE/F) in Eurometropole Lille-Kortrijk-Tournai (F/BE). Namen projekta je bil oceniti potrebe in prednosti čezmejnega sodelovanja in upravljanja na urbanih območjih, predstaviti pozitivne izkušnje ter identificirati potencialne rešitve oz. prioritete. V okviru projekta je vsak partner izdelal svoj Akcijski načrt.*

2. EZTS „Ister - Granum European Grouping for Territorial Cooperation Ltd“

- ◆ Vključuje 86 občin z obeh strani meja (okoli 190.000 prebivalcev, 2/3 na Madžarskem);
- ◆ Letni proračun je približno 70.000,000 EUR;
- ◆ *Sedež:* v Esztergomu (Madžarska), pri interpretiranju in uveljavljanju konvencije velja madžarska zakonodaja;
- ◆ *Oblika in cilji:* izpeljani iz 1. člena Uredbe ES;
- ◆ Posebej je poudarjena primarna naloga, to je implementacija programov teritorialnega sodelovanja in projektov, sofinanciranih s strani EU;
- ◆ *Trajanje:* neomejeno.

3. Glavna področja sodelovanja

- ◆ Skupen razvoj in upravljanje turističnih znamenitosti in storitev; vzpostavitev učinkovite transportne infrastrukture; razvoj učinkovitih javnih storitev za prebivalce v regiji; vzdrževati in razvijati močan, aktiven in povezan javni sektor;
- ◆ *Turizem - Skupno upravljanje turističnih destinacij in tematskih poti:* oblikovanje organizacije za upravljanje regionalnih turističnih destinacij, katere namen je promocija EZTS-ja kot samostojne in skupne turistične destinacije. Projekt vključuje skupen PR, vzpostavitev podporne infrastrukture in skupne pakete;
- ◆ *Komunikacija - skupna dvojezična regionalna televizija (Ister-Granum News Agency):* skupna tiskovna agencija bo imela pomembno vlogo v širjenju zavedanja o EZTS-ju. Razpolaga bo z lastnim dvojezičnim radiom in televizijo ter tedenskim časopisom kot tudi s spletnimi stranmi;
- ◆ *Energija - skupna agencija za uporabo obnovljivih virov:* vzpostavitev lastne regionalne agencije z uradoma na obeh straneh meje. Naloga agencije je pomagati občinam in institucijam na ozemlju EZTS pri planiranju, razvoju in upravljanju projektov, ki se navezujejo na uporabo obnovljivih virov energije;
- ◆ *Industrija - Ister-Granum Enterprise-logistics Belt Ltd.:* načrtovana vzpostavitev poslovno-logističnega pasu ali zone temelji na izkoriščanju prednosti ene in druge strani - na Madžarskem je to koncentracija industrije okoli Esztergoma, na Slovaškem je to dobra transportna infrastruktura;
- ◆ *Trg dela - mreža informativno-svetovalnih uradov za nove SME in človeške vire:* namen je vzpostaviti nova sodelovanja in dobavne mreže kot tudi omogočiti delovne migracije preko meje;
- ◆ *Civilna družba - regionalni sistem storitev za podporo NGO-jem:* že od leta 2008 teče vzpostavitev podpornega sistema NGO-jem v Euroregiji, ki ima trenutno šest pisarn, katere pomagajo NGO-jem pri pravnih, finančnih, davčnih in ostalih vprašanjih;
- ◆ *Zdravje - regionalni zdravstveni sistem:* sporazum po katerem bolnišnica v Esztergom sprejema paciente s Slovaške. Nadgradnja v smeri bolj racionalnega, čezmejnega sistema nujenja medicinskih uslug;
- ◆ *Javni promet - skupen sistem za upravljanje javnega prometa:* prvi korak je bil uskladitev vozniških redov različnih prevoznikov. Nadaljnji korak predvideva oblikovanje sistema regionalnih tarif in vzpostavitev novih povezav, ki bi skupaj z obstoječimi omogočale prebivalcem čim lažje dnevno premikanje preko meje;
- ◆ *Kohezija - regionalni sklad za solidarnost in razvoj:* poskus oblikovanja sklada, ki naj bi ga finančno podpirale lokalne skupnosti s pomočjo nepremičnin majhnih vrednosti ter večja regionalna podjetja z letnimi donacijami. Pozneje bi lahko sklad nudil finančno podporo manjšim projektom.

3.1. Poudarek na skupni strategiji

- Razvoj na osnovi Euroregije: „od spodaj navzgor“, sodelovanje in fokus na dejavnosti;
- Analiza situacije in oblikovanje scenarijev razvoja;
- Strateški cilji znotraj posameznih področij;
- Posebno imeti v vidu programe čezmejnega sodelovanja (cross-border OP).

IV. TRETJA ŠTUDIJA PRIMERA: SKUPNA ČEZMEJNA BOLNIŠNICA Cerdanya (GROUPEMENT EUROPÉEN DE COOPÉRATION TERRITORIALE - HÔPITAL DE CERDAGNE, HOSPITAL DE LA Cerdanya)

1. Skupna zgodovina

- ◆ Čezmejna bolnišnica Cerdanya v Kataloniji (Španija) bo s svojimi storitvami pokrivala regijo Cerdanya (razdeljena med Francijo in Katalonijo) in regijo Capcir (del Francije). Celotno območje je danes razdeljeno med Francijo in Katalonijo (Španijo), do konca 17. stoletja pa je pripadalo Kataloniji (kot Severna Katalonija).

2. Trenutna situacija

- ◆ Resnična potreba po novi bolnišnici v tej regiji, ne samo zaradi zdravstvenih uslug, temveč tudi zaradi posrednih učinkov, v smislu zmanjševanja emigracije ljudi iz regije, podpore turizmu, okrepitev ekonomije, itd.

3. Pomembni koraki v povezovanju

- ◆ Leto 2003: začetek študije izvedljivosti vzpostavitve skupne čezmejne bolnišnice v okviru Euroregije in kot del evropskega Interreg III projekta. Projekt načrtovanja čezmejne bolnišnice vodi regionalna vlada Languedoc-Roussillon, s sodelovanjem Regionalne agencije za zdravje Languedoc-Roussillon, Katalonskega zavoda za zdravje (Catalan Healthcare Service (CatSalut)) in Pobres de Puigcerdà Hospital Private Foundation (FHP);
- ◆ Leto 2003: Oblikovanje tehničnega odbora, ki nadzira projekt (večinoma sestavljajo zdravstveni delavci in strokovnjaki) in upravnega odbora, ki sprejema odločitve (iz Francije predstavniki na ravni regije, iz Katalonije na ravni avtonomnih ministrstev);
- ◆ Leto 2004: srečanja tehničnega odbora in oblikovanje dodatnih študij glede pravnih in finančnih vprašanj;
- ◆ Leto 2005: z namenom prilagoditve projektne administracije potrebam razvoja projekta, se formirajo tri oblike upravljanja in delovanja: Odbor za strateški menedžment projekta - sestavljajo Francosko ministrstvo za zdravje in solidarnost (Hospitalization and Healthcare Organization Management), Ministrstvo za zdravje Katalonske vlade, Regionalna agencija za zdravje Languedoc-Roussillon in Katalonski zavod za zdravje. Odbor za tehnični menedžment (isti člani) ter Odbor za upravljanje delovanja - sestavljajo Regionalna agencija za zdravje Languedoc-Roussillon, Katalonski zavod za zdravje in Pobres de Puigcerdà Hospital Private Foundation;
- ◆ V tem letu (2005) poteka tudi tehnični razvoj projekta, s pripravo osnutka prvega načrta delovanja in razpisom za arhitekturne ideje za projekt.
- ◆ 17.10.2005: Podpis deklaracije o nameri pri sodelovanju pri dostopu do zdravstvene oskrbe pacientov iz Cerdanye in Capcir, ki jo podpišeta francoski minister za zdravje in ministrica za zdravje katalonske vlade;
- ◆ Leto 2006: priprava meddržavnega dogovora, ki ponuja primeren pravni okvir za implementacijo projekta in sprejemanje splošnih finančnih, medicinskih in ostalih odločitev, vezanih na projekt. Poleg arhitekturnih načrtov je potrebno oblikovati tudi medicinski in zdravstveni plan (participativni pristop) ter politiko informiranja in komuniciranja;
- ◆ 28.7.2006: ustanovitev Privatne fundacije čezmejne bolnišnice Cerdanya, ki je

odgovorna za nadzor, financiranje in promocijo projekta. Ta fundacija je osnova za poznejšo vzpostavitev konzorcija - EZTS (sodelujejo francoski in katalonski predstavniki), ki bo vodil bolnišnico;

- ◆ Ustanovitveni odbor fundacije sestavljajo predstavniki francoskega Ministrstva za zdravje in solidarnost, svetovalec direktorja Hospitalization and Healthcare Organization Management pri francoskem Ministrstvu za zdravje in solidarnost, direktor Regionalne agencije za zdravje Languedoc-Roussillon, predstavnik Francoskega parlamenta za vzhodne Pireneje, vodja Oddelka za zdravje regije Alt Pirineu in Aran ter Katalonskega zavoda za zdravje, vodja Urada za mednarodne odnose Katalonskega ministrstva za zdravje, župan mesta Bellver de la Cerdanya in član deželne sveta Cerdanye, župan mesta Puigcerdà in trije člani mestnega sveta;
- ◆ *Leto 2007:* na EUREGIO konferenci "Cross-Border Activities - Good Practice for Better Health" (Düsseldorf, 5. in 6. marec), projekt čezmejne bolnišnice Cerdanya dobi priznanje kot dober primer kvalitetnega vodenja in upravljanja;
- ◆ 19.3.2007: podpis pisma o nameri o oblikovanju EZTS - Bolnišnica Cerdanya kot pravnega inštrumenta za vodenje in upravljanje bodoče čezmejne bolnišnice (podpišeta francoski minister za zdravje in ministrica za zdravje katalonske vlade).

4. EZTS „Groupement européen de coopération territoriale - Hôpital de Cerdagne, Hospital de la Cerdanya“

- ◆ Projekt ustanovitve čezmejne bolnišnice je del programa teritorialnega sodelovanja Španija / Francija / Andorra 2007-2013 (www.poctefa.eu), financiranega s strani Evropskega sklada za regionalni razvoj (European Regional Development Fund (ERDF), Objective 3 European Territorial Cooperation);
- ◆ Projekt je odobril programski odbor POCTEFA decembra 2008, s predvidenim trajanjem do aprila 2012 (možno podaljšanje do 31.12.2012);
- ◆ Vrednost projekta je 31.000.000,000 €, 60 % (18.6 milijonov €) prispeva Evropska unija, preostalih 40 % (12.4 milijone €) pa konzorcij, ki ga sestavljajo katalonsko Ministrstvo za zdravje in Evropsko združenje za teritorialno sodelovanje - Bolnišnica Cerdanya (Groupement européen de coopération territoriale - Hôpital de Cerdagne (GECT-HC));
- ◆ ETZS (od leta 2007) so ustanovili Generalitat de Catalunya (s katalonske oz. španske strani) in Vlada Republike Francije, Regionalna agencija za zdravje Languedoc-Roussillon (l'Agence régionale de la santé du Languedoc-Roussillon) in Državni zavod za zdravstveno zavarovanje delavcev (Caisse nationale de l'assurance maladie des travailleurs) s francoske strani. EZTS gradi na temelju Privatne fundacije čezmejne bolnišnice Cerdanya (ust. 2006)!
- ◆ Namen združenja je voditi izgradnjo, delovanje in upravljanje čezmejne bolnišnice, s končnim ciljem ponuditi boljšo medicinsko oskrbo prebivalcem. Gre za institucijo, ki jo zgradijo, upravljajo in jo imajo v lasti dve različni državi z dvema različnima zdravstvenima sistemoma, zdravstvenim zavarovanjem, itd.!
- ◆ V organu upravljanja EZTS je predvidena delitev na 40 % predstavnikov iz Francije in 60 % iz Katalonije. S francoske strani so predvideni predstavniki vlade Republike Francije in Regionalna agencija za zdravje Languedoc-Roussillon, s katalonske (španske) strani pa Katalonski zavod za zdravje in katalonsko Ministrstvo za zdravje, Špansko ministrstvo za zdravje, deželni svet Cerdanya in občina Puigcerdà;
- ◆ *Financiranje EZTS:* se deli tudi po teh razmerjih (40 % Francija, 60 % Katalonija);
- ◆ *Sedež:* bolnišnica je v mestu Puigcerdà v Kataloniji, zato so vključeni tudi predstavniki lokalne uprave in zato velja za EZTS špansko/katalonsko pravo;

- ◆ *Cilji*: izboljšati dostop do zdravstvene oskrbe prebivalcem regije Cerdanya in Capcir z „rušenjem“ meja med državama; ustanovitev čezmejne organizacije, ki bo vodila izgradnjo in pozneje upravljala z bolnišnico; ta organizacija bo vključevala dobre plati tako francoskega kot katalonskega zdravstvenega sistema; skupna bolnišnica bo hrbtenica sistema zdravstvene oskrbe, ki spoštuje pravice prebivalcev z obeh strani meje; enotna administracija in upravljanje, ki spoštuje etnično identiteto; vzpostaviti projekt znotraj okvira Euroregije (Euroregija Pyrénées-Méditerranée);
- ◆ Bolnišnica bo morala nuditi zdravstveno oskrbo 30.000 ljudem, ki živijo na tem območju, a ko prištejemo še turiste, mora biti sposobna oskrbovati do 150.000 ljudi. Gre za akutno, kratkoročno medicinsko oskrbo;
- ◆ *Čezmejni pomen*: izgradnja čezmejne bolnišnice; ustanovitev EZTS - Bolnišnica Cerdanya; zagotovitev upravljalvske strukture in ustreznega vodenja bolnišnice; postavitve organizacijske platforme, ob upoštevanju pravic francoskih in katalonskih prebivalcev; usposabljanje skupnega osebja; sodelovanje strokovnjakov s področja zdravja in institucij v regiji; podpora lokalne politike.

V. PRIMER EZTS „OBMOČJE OBČIN: COMUNE DI GORIZIA (I), MESTNA OBČINA NOVA GORICA (SLO) IN OBČINA ŠEMPETER-VRTOJBA (SLO)“ / GECT „TERRITORIO DEI COMUNI: COMUNE DI GORIZIA (I), MESTNA OBČINA NOVA GORICA (SLO) E OBČINA ŠEMPETER-VRTOJBA (SLO)“

1. Pomembni koraki v povezovanju

- ◆ *Leto 2002*: župani občin Gorica, Nova Gorica in Šempeter-Vrtojba ustanovijo organ „Svet treh“ („Tre Giunte“) kot način neposredne komunikacije med tremi mestnimi upravami z namenom skupnega odločanja glede pomembnih skupnih vprašanj;
- ◆ *Leto 2008*: revizija originalnega sporazuma o delovanju „Sveta treh“ z namenom racionalizacije njegovih dejavnosti;
- ◆ *December 2008 - september 2009*: pristop k prvi in drugi fazi strateškega projekta ADRIA A (Program čezmejnega sodelovanja Italija - Slovenija 2007-2013), ki predvideva projektiranje lahke železnice in ustanovitev prvega EZTS;
- ◆ *Oktober 2009 - januar 2010*: Sestanki mešane slovensko italijanske delovne skupine;
- ◆ *21. januar in 18. februar 2010*: Mestni svet Mestne občine Nove Gorice in Občinski svet Občine Gorica odobrita EZTS; Občinski svet Občine Šempeter-Vrtojba odobri EZTS;
- ◆ *19. februar 2010*: uradni podpis konvencije EZTS;
- ◆ *April 2010*: projekt ADRIA je odobren in financiran;
- ◆ *Junij 2010*: slovenska vlada odobri ETZS;
- ◆ *Maj 2011*: italijanska vlada odobri EZTS;
- ◆ *15. september*: ETZS je registriran in pridobi status pravne osebe;
- ◆ *8. oktober 2011*: v Uradnem listu Evropske unije je objavljeno obvestilo o ustanovitvi EZTS;
- ◆ *3. februar 2012*: prvo zasedanje Skupščine EZTS;
- ◆ *Leto 2012*: pet zasedanj Skupščine EZTS.
- ◆ *Sodelovanje v projektu SEAL & DEAL (Sustainable Energy Addressing Leadership for Development of Efficient Action plans at Local level)* (vodi ga Agenzia di Sviluppo

Regionale del Nord Est della Romania, projekt je v začetni fazi). EZTS bo dejaven pri programih capacity building in pri definiranju strategije za uporabo obnovljive energije na čezmejni ravni, kar bo njegov originalni prispevek k projektu.

2. EZTS „Območje občin: Comune di Gorizia (I), Mestna občina Nova Gorica (Slo) in Občina Šempeter-Vrtojba (Slo)“ / GECT „Territorio dei comuni: Comune di Gorizia (i), Mestna občina Nova Gorica (Slo) e Občina Šempeter-Vrtojba (Slo)“

- ◆ *Člani:* Comune di Gorizia, Mestna občina Nova Gorica in Občina Šempeter-Vrtojba
- ◆ *Naloga in cilji:* „Naloga EZTS (...) je spodbujanje in podpiranje teritorialnega sodelovanja na vseh področjih, ki so vezana na regionalni razvoj in na krepitev gospodarske ter socialne kohezije. Specifični cilj EZTS je strateško usklajevanje politik na območju treh občin, in sicer glede upravljanja, izvajanja in posodabljanja infrastrukture, transporta, mobilnosti in logistike, usklajevanja politike mestnega prevoza s skupnim/usklajenim upravljanjem prevoznih storitev, upravljanja intermodalnih logističnih terminalov na območju treh občin, koriščenja in upravljanja lokalnih energetskega virov, oblikovanja skupnega energetskega načrta, oblikovanja skupnih posegov tudi na drugih področjih, ki so usmerjena h krepitvi ekonomske in socialne kohezije.“;
- ◆ *Posebne naloge:* „Glavna naloga EZTS je izvajanje programov teritorialnega sodelovanja ali projektov, ki jih sofinancirajo Evropska skupnost ali drugi finančni mehanizmi.“ Vodenje zastavljenih projektov, npr. ADRIA A in načrtovanje bodočih projektov (ADRIA B, projekti na temo mobilnosti, projekti na temo energetskega virov);
- ◆ *Obseg:* na teritoriju članic;
- ◆ *Sedež:* v Gorici;
- ◆ *Trajanje:* neomejeno;
- ◆ *Financiranje:* „Za operativno delovanje EZTS članice ustanovijo sklad v višini 40.000,00 evrov. 50 % sredstev krijeta slovenski občini, 50 % pa italijanska občina. Vložek slovenskih občin se določi sorazmerno s številom prebivalcev v posamezni občini.“;
- ◆ *Jezik:* italijanščina in slovenščina.

VI. UGOTOVITVE IZ ŠTUDIJ PRIMEROV, RELEVANTNE ZA EZTS „KRAS - CARSO“

1. Skupna zgodovina

- ◆ v vseh treh študijah primera ima območje EZTS-ja dolgo skupno zgodovino. V prvi in drugi študiji primera lahko opazimo tudi dolgo zgodovino formalnega sodelovanja v zadnjih letih/desetletjih, ki predstavlja podlago in proces priprave na sodelovanje na višji stopnji, kar je EZTS.

2. Oblike sodelovanja: rast od spodaj navzgor!

- ◆ V prvi študiji primera deklaracije in skupne izjave izhajajo iz definiranja skupnih področij sodelovanja, ki jih potem vedno bolj precizirajo, v smislu natančnega in jasnega definiranja ciljev in ukrepov. Takšen pristop omogoča, da so v ciljih in nalogah EZTS-ja opredeljeni tako bolj splošni cilji kot že natančnejše dejavnosti. Primer tega je tudi dokument s priporočili glede prioritet, na na osnovi katerih je mogoče usmeriti EZTS v prvi fazi delovanja.

- ◆ V drugi študiji primera prav tako veljajo pisma o nameri in dogovori o sodelovanju, a je vidno, kako so nadgrajeni s konkretnimi projekti. Pred ustanovitvijo EZTS je bilo izvedenih veliko skupnih projektov in to na različnih področjih, ki utrjujejo partnerstvo in so dokaz skupnih interesov in namer ter njihovega uresničevanja v obliki rezultatov sodelovanja.
- ◆ V tretji študiji primera EZTS temelji na sodelovanju znotraj širše Evroregije, kot eden od elementov zadovoljevanja skupnih potreb prebivalcev.

3. Področja sodelovanja

- ◆ Prva in druga študija primera zajemata široka področja sodelovanja, z osrednjo nitjo razvoja celotnega območja. Pri obeh so že pred vzpostavitvijo EZTS-ja realizirani ukrepi vidni v obliki izgradnje infrastrukture, vzpostavitve storitev in novih oblik sodelovanja (npr. uskladitev voznih redov javnega prometa ali skupna katedra). Konkretna realizacija je vidna tudi pri izgradnji bolnišnice v Cerdanyi. EZTS v vseh treh primerih služi nadaljnjemu uresničevanju zastavljenih ciljev (tudi v smislu upravljanja in vodenja objekta - bolnišnica) ter jasno zastavljenim, skozi večletno sodelovanje usklajenim prioritetam in ciljem.

4. Različni nivoji sodelovanja

- ◆ V prvi študiji primera gre za sodelovanje na ravni regij (regionalnih oz. pokrajinskih uprav), v drugi študiji pa na ravni lokalnih skupnosti (občin). Tretja študija primera nam kaže možnost „multi-level“ sodelovanja v EZTS-ju, kjer se povezujejo nacionalna, regionalna in lokalna raven.
- ◆ Raven povezovanja je seveda odvisna tako od moči institucij (npr. pri Ister-Granumu ne more priti do povezovanja na ravni regije, kot je to v primeru Evroregije Tirolska - Južna Tirolska - Trentino, saj ne poznajo takšne administrativne stopnje) kakor tudi od ciljev povezave. Za uspešno izvedbo bolnišnice v Cerdanyi je bilo nujno, da pride do vertikalne integracije lokalne ravni (občina Puigcerdà), z regionalno (Regionalna agencija za zdravje Languedoc-Roussillon) in nacionalno (Vlada Republike Francije in Katalonski zavod za zdravje ter katalonsko Ministrstvo za zdravje), saj govorimo o sodelovanju dveh nacionalnih zdravstvenih sistemov na lokalno/regionalnem nivoju.

5. Evropsko sofinanciranje

- ◆ V vseh študijah primera EZTS finančno vzdržujejo člani/članice iz lastnih virov. V drugi študiji je vidno, da je Evroregija že pred ustanovitvijo EZTS-ja uspešna pri pridobivanju sredstev iz evropskega Interreg III programa. V tretji študiji pa EU v veliki večini financira izgradnjo bolnišnice, medtem ko je vodenje in delovanje po izgradnji prepuščeno EZTS-ju, ki bo moral razpolagati z zadostnimi sredstvi.
- ◆ V vseh primerih je razvidno, da finančno osnovo za delovanje EZTS-jev prispevajo sami člani oz. članice povezave, medtem ko je črpanje iz evropskih skladov in projektov razumljeno kot oblika pridobivanja dodatnih virov v specifične namene in za konkretne projekte.

VII. PRIPOROČILA ZA KRAS - CARSO

1. Skupna zgodovina

Območje Krasa ima dolgo skupno zgodovino, saj je bilo več stoletij in vse do konca druge svetovne vojne enovit teritorij. Na tem območju pa so dosedanje oblike in doslej izvedene pobude ter dejavnosti čezmejnega sodelovanja razmeroma šibke. Tako je bilo v letih 2000 - 2010 v okviru Programov čezmejnega sodelovanja (Interreg) Slovenija - Italija izvedenih le nekaj projektov, ki specifično zadevajo območje Krasa, pri čemer je edino projekt Kraški okraj, preko povezovanja slovenskih in italijanskih občin, značilneje obravnaval Kras kot celovito območje.

2. Dosedanje oblike sodelovanja

2.1. *Zaključeni projekti čezmejnega sodelovanja na območju in na temo Krasa (2000 - 2007)*

- SPOZNAJ KRAS - REPENTABOR (julij 2003 - maj 2008, 400.000,00 €), v katerem so sodelovali Občina Sgonico - Zgonik, Občina Monrupino - Repentabor, Nadzorstvo razdelka za gozdove (Trieste), MDPM - Medobčinsko društvo prijateljev mladine, Občina Komen in Občina Sežana.

V projektu so bili izpostavljeni naravni, kulturni in družbeni vidiki Krasa ter zlasti posebna odprtost za stike in interkulture vplive med podeželjem in mestnim okoljem. V okviru projekta je bilo predvideno tudi vzdrževanje gozdnih poti, vzpostavitev mešane strokovne skupine, usklajevanje skupin Civilne zaščite iz občin partneric v primeru požarov ter povezovanje z drugimi projekti za razvoj Krasa v Sloveniji. Namen projekta je bil predvsem zagotoviti usklajeno skupno načrtovanje okolja in prostora ter učinkovito upravljanje obstoječega bogastva. V procesu ohranjanja in ovrednotenja prevzame lokalno prebivalstvo vodilno vlogo, saj se s tem zagotavljata tudi gospodarski razvoj in trajnostna, sonaravna raba ozemlja, z namenom varovanja naravnih vrednot in kulturne dediščine, polne tradicije, obrti in poklicev, ki jih velja ohraniti za prihodnje rodove.

- ITINERARI STORICI - Zgodovinske poti med Krasom in Sočo (januar 2005 - junij 2007, 299.811,23 €), v katerem so sodelovali Tržiško kulturno združenje (Ronchi dei Legionari). Občina Doberdò del Lago - Doberdob, Občina Fogliano - Redipuglia, Občina Monfalcone, Občina Romans d'Isonzo, Občina Ronchi dei Legionari, Občina S. Canzian d'Isonzo, Občina S. Pietro al Natisone, Občina Sagrado, Comune di Staranzano, Občina Turriaco, Konzorcij "Gorizia e l'Isontino" (Gorizia), Društvo "Simon Jenko" (Konstanjevica na Krasu), Društvo "Soška fronta" (Šempeter pri Gorici), Ekonomska fakulteta - Univerza v Trstu, Jamarski klub "Temnica" (Kostanjevica na Krasu), Krajevna skupnost "Temnica", Občina Komen, Občina Miren - Kostanjevica, RRA severne Primorske - Regijska razvojna agencija severne Primorske d.o.o. Nova Gorica, Turistično društvo "Cerje" (Miren) in Zavod za šport, turizem in prosti čas Sežana - Mladinski hotel Pliskovica.

Namen tega projekta je bil urediti vrsto čezmejnih tematskih poti in programov z namenom spodbuditi turistične dejavnosti na obravnavanem območju. Eden od glavnih ciljev projekta je bila izgradnja tematskih poti, namenjenih okrepitvi turizma v manjših krajih, ki se jih turistični pretok večinoma ni dotaknil, čeprav se lahko pohvalijo z enkratnimi zgodovinskimi, arheološkimi in krajinskimi znamenitostmi. Na ta način je bila dosežena homogenizirana turistična ponudba na čezmejnem ozemlju in ustvarjen enoten sistem poti, v katerega so se vključile obstoječe poti in dodala nova mreža tematskih poti, zaradi česar je turistična ponudba postala tudi bolj raznolika.

- KRAŠKI OKRAJ - DISTRETTO DEL CARSO (junij 2005 - september 2007, 117.105,73 €), v katerem so sodelovale občine z italijanskega in slovenskega dela Krasa (Občina Doberdò del Lago - Doberdob, Občina Duino Aurisina - Devin Nabrežina, Občina Monrupino - Repentabor, Občina S. Dorligo della Valle - Dolina, Občina Savogna d'Isonzo - Sovodnje ob Soči, Občina Trieste, Občina Divača, Občina Hrpelje - Kozina, Občina Miren - Kostanjevica, Občina Sežana).

Projekt je obravnaval slovenski in italijanski Kras kot homogeno in enotno teritorialno enoto in kot stičišče pri izvajanju programov in politik za trajnostni razvoj, katerih namen je izboljšati kakovost življenja lokalnega prebivalstva, okolja in gospodarstva ter pri tem upoštevati razpoložljive človeške vire ter lastnosti in posebnosti tega prostora. V okviru projekta je bilo vzpostavljeno skupno delovno omizje, ki ga sestavljajo lokalne institucije, kar je še krepilo obstoječe povezave med tistimi, ki skrbijo za prostorsko načrtovanje in uporabo ali optimizacijo javnih subvencij. V okviru projekta se se oblikovale tudi strategije in upravna orodja, katerih namen je zagotoviti skupno načrtovanje vodovodnih služb, cestnih povezav, infrastrukture, poti, elektronskih omrežij ipd, da bi se izboljšala njihova učinkovitost in se olajšal dostop lokalnemu prebivalstvu in sodelujočim ustanovam. Zaključno fazo projekta je predstavljal "Sporazum o ustanovitvi čezmejnega razvojnega partnerstva za Kras", ki ga je podpisalo štirinajst podpisnic s slovenske in italijanske strani (pokrajini Trst in Gorica, 11 občin in Območna razvojna agencija Krasa in Brkinov).

- UTRINKI IN OKUSI ČEZMEJNEGA KRASA (september 2005 - oktober 2007, 20.000,00 €), v katerem so sodelovali SDGZ - Slovensko deželno gospodarsko združenje (Cividale del Friuli), Trgovinska zbornica (Trieste), Občina Doberdò del Lago - Doberdob, Občina S. Dorligo della Valle - Dolina, Konzorcij za zaščito kontroliranega porekla vin "Kras" (Trieste), Inkubator d.o.o. (Sežana), Občina Komen, Obrtna zbornica Slovenije - Območna obrtna zbornica Sežana, Razvojni center - Zavod za razvoj podeželja (Divača) in Odbor za ovrednotenje tržaškega ekstra deviškega oljčnega olja (Trieste).

Projekt je vzpodbudil povezovanje, sodelovanje in promocijo gostinskega turizma na slovenskem in italijanskem Krasu. Temeljlil je na izkušnjah partnerjev iz prejšnjih projektov, kot so "Pilotni projekt Kras/Progetto pilota Carso", "Pomlad kraških dobrot/Primavera delle delizie del Carso", "Vinska pot Terana/Strada del Terrano" in "Okusi Krasa/Sapori del Carso". Poglavitni cilj projekta je bil vsekakor spodbujanje turizma na Krasu, zlasti z usklajevanjem obstoječe raznolike gostinske ponudbe z ovrednotenjem dediščine, istočasno je nastalo tudi stalno omrežje za izmenjavo in širjenje lokalnih dobrot.

- TRANSLAND 2007 - Trajnostna prostorska zasnova čezmejnega prostora Slovenija-Italija (december 2005 - december 2007, 696.333,84 €), v katerem so sodelovale slovenske in italijanske občine s srednjega in zgornjega Posočja, pa tudi občina Miren - Kostanjevica. Namen projekta je bil vrednotenje in analiza prostorskega razvoja in trendov na čezmejnem območju ter priprava vizije za trajnostni prostorski razvoj in alternativnih scenarijev.

2.2. *Institucionalne oblike povezovanja in sodelovanja*

Na območju Krasa so bile doslej pomembnejše povezovalne institucije in oblike institucionalnega sodelovanja razmeroma maloštevilne, poleg tega pa so delovale pretežno na eni ali na drugi strani državne meje, kot je razvidno iz sledečega seznama:

- SLOVENIJA:
 - Regionalna razvojna agencija severne Primorske, Nova Gorica
 - Regionalna razvojna agencija južne Primorske, Koper

- Območna Razvojna Agencija Krasa in Brkinov, Sežana
- LAS Zgornje Vipavske doline in Komenskega Krasa, Ajdovščina
- ITALIJA:
 - Pokrajina Trst
 - Kraška gorska skupnost (ukinjena)
 - LAS Kras - GAL Carso
- ČEZMEJNE INSTITUCIONALNE POVEZAVE:
 - „Sporazum o ustanovitvi čezmejnega razvojnega partnerstva za Kras“ (2007)
 - Čezmejni „Forum županov“

Namera o vzpostavitvi EZTS „KRAS - CARSO“ ima za izhodišče Interreg projekt „KRAS - CARSO. Trajnostno upravljanje naravnih virov in teritorialna kohezija“, ki se izvaja od januarja 2010 (predviden zaključek je septembra 2013). Projekt gradi na osnovah Interreg projekta Kraški okraj, pri čemer je predvideno, da potencialni EZTS na Krasu nadgradi obstoječe „Čezmejno razvojno partnerstvo za Kras“.

3. Odprta vprašanja glede vzpostavitve EZTS „KRAS - CARSO“

- a) *Vsebinska širina*
- b) *Nivoji sodelovanja*
- c) *Jasnost ciljev in strategija*
- d) *Vzdržnost partnerstva in finančna vzdržnost*

a) *Vsebinska širina*

Pri EZTS „KRAS - CARSO“ imamo na izbiro več možnosti.

Po vzoru prve in druge študije primera se lahko EZTS „KRAS - CARSO“ usmeri na bolj splošna področja in cilje, v smislu upravljanja skupnih zadev na široki paleti področij, kakršne pokriva npr. sam strateški projekt KRAS - CARSO. To so:

- prostorski razvoj in ohranjanje arhitekturne dediščine;
- turizem in kulturna dediščina;
- trajnostni razvoj;
- obnovljivi viri energije in varovanje narave;
- krepitev infrastrukture in izboljšanje mobilnosti.

Odprto vprašanje pa je ali imamo na čezmejnem območju Krasa ustrezne in že izdelane vsebinske in formalne podlage za tako širok pristop. V tem primeru se vsaj priporoča, da se tako v konvenciji kot statutu vnaprej določijo specifični cilji oz. ukrepi ali pa da se oblikuje poseben dokument s priporočili (kot v prvi študiji primera).

Druga možnost je oblikovanje ciljev v skladu z enim od dveh glavnih področij, ki jih zajema strateški projekt KRAS - CARSO. To sta:

- „Skupno prostorsko upravljanje“ (v okviru projekta sta bila izdelana „Celovit strateški načrt za prostorski razvoj Krasa“ in „Študija o prostorskem načrtovanju na Krasu“)

- „Upravljanje naravnih območij“ (v okviru projekta so bile izdelane „Smernice za upravljanje naravnih območij na Krasu“ in „Študija o Krasu“).

Tretja možnost bi lahko bila ustanovitev EZTS-ja z namenom vzpostavitve, vodenja in upravljanja kraškega Geo-parka. Pri tej možnosti se zgledujemo po tretji študiji primera, kjer gre za usmerjeni ciljni projekt, a z mnogimi pozitivnimi sekundarnimi učinki. V našem primeru bi pozitivni učinki predstavljali varovanje okolja, naravne in kulturne dediščine in turizem.

V vsakem primeru je nujno, da pri vseh treh opcijah predhodno oblikujemo jasne skupne interese in cilje, ki jih bo potencialno partnerstvo znotraj EZTS sposobno izpeljati!

b) *Različni nivoji sodelovanja*

Za EZTS „KRAS - CARSO“ pride verjetno najbolj v poštev „multi-level“ model članstva, ki vključuje lokalne skupnosti (občine) z obeh strani meje, širšo raven (pokrajine, razvojne agencije, LAS-i) ter nacionalno raven na strani Slovenije (npr. ministrstva) oz. regionalno na strani Italije (regija FVG). Takšen „multi-level“ se zdi smotrni, ne glede na širše ali ožje področje sodelovanja, saj bodo občine po eni strani potrebovale podporo višjih oblasti, po drugi strani pa je potrebno imeti v mislih tudi vzdržnost EZTS-ja na dolgi rok, tako finančno kot vsebinsko.

c) *Jasnost ciljev in strategija*

Študije in smernice, oblikovane v okviru projekta KRAS - CARSO, lahko predstavljajo ustrezno vsebinsko podlago, vendar so razdeljene na slovenski in italijanski del Krasa. Na njihovi osnovi bi bilo v vsakem primeru potrebno oblikovati Akcijski načrt, ki bi temeljil na teh dokumentih, a bi vseboval jasno in natančno določeno strategijo razvoja, ki bo skupna in čezmejna. Ta lahko pokriva več področij, pri čemer je potrebno specificirati ukrepe in dejavnosti na posameznih področjih (kot v prvi študiji primera) ali pa je ciljno usmerjena (npr. Geopark).

d) *Vzdržnost partnerstva in finančna vzdržnost*

EZTS je napreden instrument, namenjen skupnemu sodelovanju in je kot tak odvisen od predanosti partnerjev skupnim ciljem. Zato je priporočljivo, da temelji na organski rasti partnerstva preko skupnih predhodnih projektov in/ali dogovorov o sodelovanju, memorandumov, skupnih delovnih omizij, itd.

Ker EZTS zahteva lastno financiranje, je izredno pomembno, da so partnerji sposobni vzdrževati dejavnosti EZTS-ja tudi tedaj, ko niso na voljo evropska sredstva. Nesposobnost dolgoročne finančne vzdržnosti lahko namreč povzroči pomanjkanje kontinuirane dejavnosti in posledično stagnacijo oz. razpad EZTS-ja. V tem oziru bi bilo trenutno morda celo bolj smotrno nadgraditi obstoječe čezmejno razvojno partnerstvo Krasa v „Stalno čezmejno omizje za razvoj Krasa“, ki ni tako obvezujoč pravni instrument kot EZTS, v sklopu katerega bi bilo mogoče ustvariti trdnejše podlage za vzpostavitev EZTS-ja v bližnji prihodnosti.

SEZNAM VIROV

- ◆ Cerdanya Joint Cross-Border Hospital
(<http://www.hcerdanya.eu/webgc/en/index.html>) (History of the Project, Development, Future).
- ◆ CESCO (Central European Service for Cross-Border Initiatives): EGCT in practice. Lovasberény, 28 February 2012.
- ◆ CONVENTION regarding the establishment of the Ister-Granum European Grouping for Territorial Cooperation Ltd (http://www.istergranum.eu/egyezmany_en.pdf).
- ◆ Convenzione per la costituzione del Gruppo Europeo di Cooperazione Territoriale „Euregio Tirolo - Alto Adige - Trentino“ in Statuto Gruppo Europeo di Cooperazione Territoriale „Euregio Tirolo - Alto Adige - Trentino“ / Übereinkunft über Errichtung des Europäischen Verbundes für Territoriale Zusammenarbeit „Europaregion Tirol - Südtirol - Trentino“ in Satzung Europäischer Verbunde für Territoriale Zusammenarbeit „Europaregion Tirol - Südtirol - Trentino“ (14.6.2011) (https://portal.cor.europa.eu/egtc/en-US/Register/already/Documents/atto%20costitutivo%20GECT_Gr%C3%BCndungsakt%20EVTZ_14.06.2011.pdf).
- ◆ EZTS „Območje občin: Comune di Gorizia (I), Mestna občina Nova Gorica (Slo) in Občina Šempeter-Vrtojba (Slo)“ / Gect „Territorio dei comuni: Comune di Gorizia (I), Mestna občina Nova Gorica (Slo) e Občina Šempeter-Vrtojba (Slo)“ (November 2011).
- ◆ EZTS „Območje občin: Comune di Gorizia (I), Mestna občina Nova Gorica (Slo) in Občina Šempeter-Vrtojba (Slo)“ / Gect „Territorio dei comuni: Comune di Gorizia (I), Mestna občina Nova Gorica (Slo) e Občina Šempeter-Vrtojba (Slo)“. Akti EZTS (Konvencija in Statut) (http://www.euro-go.eu/images/documentazione/Atti_istitutivi_GECT_-_Akti_EZTS.pdf).
- ◆ Gect „Euregio Tirolo - Alto Adige - Trentino“, Seduta congiunta delle tre Giunte, Raccomandazione sulle possibili aree di intervento / EVTZ „Europaregion Tirol - Südtirol - Trentino“, Gemeinsame Sitzung der Drei Landesregierungen, Empfehlungen für Schwerpunkthemen (14.6.2011) (http://www.europaregion.info/it/attualita/news.asp?news_action=4&news_article_id=413710).
- ◆ Dichiarazione congiunta in occasione della seduta di lavoro delle giunte del Tirolo, dell'Alto Adige e del Trentino / Gemeinsame Erklärung anlässlich der Arbeitssitzung der Regierungen von Tirol, Südtirol und Trentino (26.1.2011) (http://www.uffstampa.provincia.tn.it/csw/c_stampa.nsf/comunicato.xsp?documentId=4C5879D6CA56866AC125765000452A23&action=openDocument&SessionID=DE2XRSM D4R#.UVRpWRnv9KM).
- ◆ „Europaregion Tirol - Südtirol - Trentino / Euregio Tirolo - Alto Adige - Trentino“ (<http://www.europaregion.info/it/default.asp>) (Le date dell'Euregio, Le cifre dell'Euregio, Progetti).
- ◆ Hospital de la Cerdanya (<http://www.hcerdanya.eu/fr/>) (Le projet, Le développement, La gouvernance).
- ◆ Ister-Granum European Grouping for Territorial Cooperation Ltd (http://www.istergranum.eu/index_en.html) (The Chronicle of Cooperation, Projects, News).
- ◆ INTERACT (2008): Frequently Asked Questions: The EGCT (European Grouping for

Territorial Cooperation) (http://www.interact-eu.net/downloads/1240/INTERACT_Factsheet_FAQ_on_the_EGTC_2008.pdf).

- ◆ INTERACT (2012): The European Grouping for Territorial Cooperation (EGTC) (Training material - December 2012) (http://www.interact-eu.net/downloads/4535/Presentation_The_EGTC_and_EGTC_Roadmap_INTERACT_December_2012.pdf).
- ◆ Manifesto delle Alpi della Regione europea Trentino - Alto Adige - Tirolo (26.1.2001) (<http://www.riviste.provincia.tn.it/PPW/Trentino.nsf/0/96208D1858490D60C1256A2A00511F69?Open>).
- ◆ Portale istituzionale del Comune di Gorizia: GECT GO - Gruppo europeo di cooperazione territoriale (5.12.2012) (<http://www3.comune.gorizia.it/it/gect-go-gruppo-europeo-di-cooperazione-territoriale-0>).
- ◆ Slovensko gospodarsko in raziskovalno združenje, Bruselj: Evropska združenja za teritorialno sodelovanje (EZTS), Občasna informacija št. 3-2012.
- ◆ Strateški projekt KRAS - CARSO: Priloga k Celovitemu strateškemu načrtu za prostorski razvoj Krasa (Celoviti strateški načrt za prostorski razvoj na slovenskem delu Krasa) (November 2012).
- ◆ The European Grouping for Territorial Cooperation (EGTC): State of play and prospects (2009).
- ◆ The Ister-Granum EGTC: „EGTC“ project Launch conference, Strasbourg, 19.11.2008 (http://urbact.eu/fileadmin/Projects/Egtc/documents_media/PPT_Launch_conf_Ister_Granum.pdf).
- ◆ The Ister-Granum European Grouping for Territorial Cooperation Ltd. Statutes (http://www.istergranum.eu/statute_en.pdf).
- ◆ TO PILE: Evropsko združenje za teritorialno sodelovanje. Nov instrument teritorialnega sodelovanja v Evropi. Ali je instrument koristen? (Il Gruppo Europeo di Cooperazione Territoriale. Nuovo Strumento per la Cooperazione Territoriale di Europa. Uno Strumento Utile?).
- ◆ Uradni list RS, št. 31/2008 z dne 28.3.2008, 1192. Uredba o ustanavljanju evropskega združenja za teritorialno sodelovanje, str. 2920.
- ◆ URBACT: EGCT project. The Final outputs Fact Sheet (http://urbact.eu/fileadmin/Projects/Egtc/documents_media/Finaloutput_Factsheet_EGTC_June_2010.pdf).
- ◆ Uredba (ES) št. 1082/2006 Evropskega parlamenta in sveta z dne 5. julija 2006 o ustanovitvi evropskega združenja za teritorialno sodelovanje (EZTS).

PRILOGA 1: OSNUTEK KONVENCIJE EVROPSKEGA ZDRUŽENJA ZA TERITORIALNO SODELOVANJE (EZTS) „KRAS - CARSO“

PREAMBULA

- ◆ Na podlagi Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti, Uredbe (ES) št. 1082/2006 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. julija 2006 o ustanovitvi evropskega združenja za teritorialno sodelovanje (EZTS), Uredbe (ES) št. 1080/2006 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. julija 2006, Uredbe (ES) št. 1081/2006 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. julija 2006 in Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006 z dne 11. julija 2006;
- ◆ na podlagi Uredbe Republike Slovenije o ustanavljanju evropskega združenja za teritorialno sodelovanje (Uradni list RS, št. 31/2008 z dne 28. marca 2008, str. 2920);
- ◆ na podlagi Zakona Republike Italije št. 88/2009 z dne 7. julija 2009 o izvajanju Uredbe (ES) št. 1082/2006 o ustanovitvi evropskega združenja za teritorialno sodelovanje (EZTS);
- ◆ na podlagi Evropske okvirne konvencije o čezmejnem sodelovanju teritorialnih skupnosti ali oblasti z dne 21. maja 1980;
- ◆ ob upoštevanju porazdelitve pristojnosti v skladu z notranjim pravom Republike Slovenije in Republike Italije ter omejitev in obveznosti, ki jih določata mednarodno in evropsko pravo;
- ◆ ob upoštevanju tesnih zgodovinskih, socialnih, gospodarskih in kulturnih vezi ter odnosov med prebivalci občin in potrebe po oblikovanju strategij in pobud za usklajeno upravljanje prostora na skupnih interesnih področjih;
- ◆ ob upoštevanju interesa za uresničevanje skupnih čezmejnih pobud v okviru evropskih programov čezmejnega sodelovanja;
- ◆ zavedajoč se lastne odgovornosti v procesu evropske integracije znotraj razširjene Evrope, zlasti pri povezovanju narodov;
- ◆ v želji, da bi okrepili izmenjave in sodelovanje na skupnih interesnih področjih ter s tem vzpostavili nov okvir sodelovanja;
- ◆ v upanju, da bomo na ta način dosegli večjo usklajenost pri doseganju skupnih ciljev in da bomo oblikovali skupne strategije, ki jih bomo lahko izvajali s pomočjo programov evropskega teritorialnega sodelovanja, pa tudi s pomočjo strukturnih skladov ter drugih pobud, ki so usmerjene h krepitvi gospodarske in socialne kohezije na tem območju;
- ◆ zavedajoč se, da je sredstva potrebno črpati tudi izven programov evropskega teritorialnega sodelovanja, na primer iz programa »Italija - Slovenija«, in da bo za doseganje zadanih ciljev potrebno oblikovati modele multilateralnega sodelovanja ter skupno politiko;

- ◆ z namenom, da se lahko v EZTS naknadno včlanijo tudi druge ustanove ki bodo imele konkreten interes pri posameznih projektih in bodo lahko polnopravno vključene v imenovane organe.

1. člen

(Ustanovitev in članice združenja)

Ob upoštevanju preambule in 8. čl. Uredbe (ES) št. 1082/2006 podpisnice tega sporazuma izjavljajo, da želijo ustanoviti evropsko združenje za teritorialno sodelovanje, poimenovano „KRAS - CARSO“, ki bo pravna oseba zasebnega prava z lastnim finančnim poslovanjem.

[Potrebno je napisati, kdo so članice EZTS-ja]

2. člen

(Včlanitev in način delovanja)

Članica mora za vključitev v EZTS na podlagi 4. čl. Uredbe (ES) št. 1082/2006, 8. in 9. člena Uredbe o ustanavljanju evropskega združenja za teritorialno sodelovanje (Uradni list RS, št. 31/2008 z dne 28.3.2008) izpolnjevati predvidene postopke in pogoje, ki so določeni v statutu.

Način delovanja EZTS ureja statut, ki ga sprejmejo članice soglasno in potrdijo pristojni organi na državni ravni v skladu z veljavnimi zakonskimi določili.

Za spremembo konvencije se upoštevajo 4. in 5. čl. Uredbe (ES) št. 1082/2006, 10. člen Uredbe o ustanavljanju evropskega združenja za teritorialno sodelovanje (Uradni list RS, št. 31/2008 z dne 28.3.2008) in določila statuta.

V dejavnosti EZTS se lahko vključujejo tudi druge javne organizacije ali organizacije javnega prava, ki se v EZTS včlanijo kot »pridružene članice« z namenom uresničevanja ciljev, ki so navedeni v 5. členu te konvencije.

3. člen

(Geografski obseg)

Geografsko območje izvajanja EZTS zajema [potrebno je napisati območje, ki ga zajema EZTS].

4. člen

(Sedež)

Registrirani sedež EZTS je v [potrebno je napisati sedež EZTS-ja]. O spremembi sedeža odloča skupščina.

5. člen

(Poslanstvo in naloge)

Naloga EZTS „KRAS - CARSO“ je spodbujanje in podpiranje teritorialnega sodelovanja na vseh področjih, ki so vezana na regionalni razvoj in na krepitev gospodarske ter socialne kohezije.

Specifični cilji EZTS [potrebno je napisati specifični/-e cilj/-e, glavne in/ali posebne naloge].

6. člen

(Trajanje)

Trajanje te konvencije je [potrebno je napisati trajanje EZTS-ja].

EZTS preneha delovati, ko so izpolnjeni cilji, zaradi katerih je bil ustanovljen ali na zahtevo katere koli od članic po postopku, določenem v tej konvenciji, kot tudi iz razlogov, navedenih v 14. čl. Uredbe (ES) 1082/2006.

Zahtevo za prenehanje delovanja lahko članice vložijo kadarkoli, s tem da zagotovijo nemoteno izvedbo projektov oziroma programov, ki so v teku, na način, da se nobeni od članic ne povzroči kakršna koli škoda.

Ob prenehanju delovanja EZTS se v smislu 12.2 čl. Uredbe (ES) 1082/2006 določi deleže posameznih članic za morebitno pokrivanje dolgov oziroma delitev presežkov.

V primeru, da posamezna članica želi izstopiti iz EZTS in preostale članice ocenijo, da prenehanje delovanja ni smiselno, se smiselno uporabljajo določila prejšnjega odstavka.

Članica izgubi status članice: (a) če poda priporočeno pisno izstopno izjavo predsedniku; (b) v primeru prenehanja delovanja EZTS; (c) v primeru takšnih dejanj članice, ki bi utegnili škodovati podobni in dejavnostim EZTS.

Vsa določila o prenehanju delovanja oziroma izstopu posamezne članice na predlog skupščine sprejemajo članice soglasno.

7. člen

(Uporabna zakonodaja in sistem finančnega nadzora)

Pri razlagi in uveljavljanju konvencije ter z njo povezanih aktov se uporablja slovenska zakonodaja.

Člani združenja, ki ne spadajo pod slovensko zakonodajo, razumejo uporabo le-te pri zadevah, ki se nanašajo na združenje, v skladu s konvencijo in statutom združenja.

Za upravni, finančni in računski nadzor nad EZTS veljajo zakonska določila [potrebno je napisati državo], kjer ima glede na statut združenje registriran sedež.

8. člen

(Stroški in financiranje)

Finančno poslovanje EZTS zagotavljajo njegove članice tako, da X % krijejo članice v Republiki Sloveniji, X % pa članice v Republiki Italiji. Članice na slovenski in na italijanski strani meje določijo medsebojni delež osnovnega kapitala [potrebno je napisati po kakšnem kriteriju se določi delež, npr. število prebivalcev].

Članice EZTS se obvezujejo, da bodo iz svojih virov zagotavljale sredstva za nemoteno delovanje EZTS in bodo iskale možnosti financiranja za zagotavljanje sredstev za delovanje EZTS v okviru

svojih dejavnosti, v kolikor le-ta niso zagotovljena iz drugih virov.

O sodelovanju pri projektih, ki so financirani iz strukturnih skladov ali prejemajo druga sredstva ter o njihovi vsebinski usmeritvi in finančni konstrukciji, odloča skupščina.

EZTS pridobiva sredstva iz sredstev ustanoviteljic, iz lastnih virov in iz evropskih projektov.

9. člen

(Reševanje sporov)

Za reševanje pravnih sporov, ki bi izhajali iz te konvencije, velja zakonodaja Republike Slovenije.

10. člen

(Delovna jezika)

Delovna jezika EZTS sta slovenščina in italijanščina. Vsi dokumenti, ki se oblikujejo v okviru EZTS, so napisani v obeh jezikih.

11. člen

(Sprejetje konvencije)

Članice soglasno sprejmejo to konvencijo in jo objavijo v skladu z Uredbo ES št. 1082/2006, z Uredbo o ustanavljanju evropskega združenja za teritorialno sodelovanje (Uradni list RS, št. 31/2008 z dne 28.3.2008), z italijanskim Zakonom št. 88/2009 z dne 7. julija 2009, z 2699. čl. In nadaljnjimi členi italijanskega Civilnega zakonika. V nasprotnem primeru se statut šteje za ničnega.